

KOSGEB GİRİŞİMCİLİK PROGRAMI: ELEŞTİREL BİR DEĞERLENDİRME**Mete Kaan NAMAL* - Mustafa KOÇANCI** - Beyhan AKSOY*******Öz**

Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB) girişimcilik programının amacı kısaca; “ekonomik kalkınma ve istihdam sorunlarının çözümünün temel faktörü olan girişimciliğin desteklenmesi, yaygınlaştırılması ve başarılı ve sürdürülebilir işletmelerin kurulması, girişimcilik kültürünün yaygınlaştırılması” olarak belirlenmiştir. Bir sosyal girişimcilik örneği olan KOSGEB girişimcilik programı; uygulamalı girişimcilik eğitimi, yeni girişimci desteği, İş Geliştirme Merkezi (İŞGEM) desteği ve iş planı ödülü destek unsurlarından oluşmaktadır. Bunun yanında KOSGEB son yıllarda birçok kamu kurum kuruluşu ve STK'nın da desteği ile girişimci olmak isteyenlerin ilk başvuru yeri olmaktadır. Bugüne kadar ücretsiz verilen uygulamalı girişimcilik eğitimlerini 350.000'den fazla kişi tamamlayarak sertifika almaya hak kazanmıştır. Bu çalışmada, geri ödemeli ve/veya geri ödemesiz olmak üzere verilen mali desteklerden yararlanmaya hak kazanan kişilerin programdan ne kadar yararlandığına ve yararlanma oranlarına ilişkin olarak 2010 yılında yürütülmeye başlanan programın 6 yıllık dönemine ait verileri incelenmiştir. Yapılan değerlendirmede bu desteklerin programın amaçlarına uygun olarak kullanılmadığı sonucuna varılmış ve daha etkin bir program yürütülmesine ilişkin çözüm önerileri tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: KOSGEB, Girişimcilik Desteği, Sosyal Girişimcilik

KOSGEB ENTREPRENEURSHIP PROGRAM: A CRITICAL ASSESMENT**Abstract**

The objective of the KOSGEB Entrepreneurship Support Program is determined briefly as “to support, make widespread entrepreneurship, the fundamental factor to resolve problems related to economic development and employment, and to establish successful and sustainable enterprises and make widespread the concept of entrepreneurial culture”. The KOSGEB Entrepreneurship Program, an example of social entrepreneurship, consists of the elements of applied entrepreneurship training, new entrepreneur support, Business Development Centre (İŞGEM) support and business plan award support. On the other hand, KOSGEB has been the first place of application in recent years for those who want to become an entrepreneur with the support of many public institutions and organizations and NGO's. To date, more than 350.000 people have completed the applied entrepreneurship training, provided free of charge, and have become entitled to

* Dr. Öğr. Üyesi, Akdeniz Üniversitesi, İİBF, Çalışma Ek.ve E. İ. Bölümü, namal@akdeniz.edu.tr

** Dr. Öğr. Üyesi, Akdeniz Üniversitesi, İİBF, Çalışma Ek.ve E. İ. Bölümü, mkocanci@akdeniz.edu.tr

*** Doç. Dr., Akdeniz Üniversitesi, İİBF, Çalışma Ek.ve E. İ. Bölümü, beyhanaksoy@akdeniz.edu.tr

receive certificate thereunder. This study examines the data for the six-year period of the program launched in 2010 to determine to what extent people qualified to benefit from the financial supports, provided as repayable and non-repayable supports, utilized the program and their rates of utilization. It was concluded as a result of the evaluation performed that these supports could not be used for the purpose of the program and that solution proposals for conducting a more efficient program were discussed.

Keywords: KOSGEB, Entrepreneurship Support, Social Entrepreneurship.

Giriş

Türkiye'nin istikrarlı büyümesinin sağlanması için gerekli önemli unsurların başında hiç şüphesiz KOBİ'lerin küreselleşme nedeniyle artan yüksek rekabetle mücadele etmeleri, yenilikçi ürünler üretmeleri, teknoloji ve yazılım konusunda kendilerini geliştirmeleri gelmektedir. Bu hedefleri yerine getirecek yetenekli girişimci sayısının artmasına ve bu girişimcilerin ihtiyacı olan finansman imkânlarının geliştirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır (Kalkınma Bakanlığı, 2013: s. 92). Bu ihtiyacın karşılanması için ulusal bazda deklare edilen belgeler aşağıda açıklamaktadır:

- Onuncu Kalkınma Planı (2014-2018): Planda girişimciliğin desteklenmesine yönelik, yenilik, verimlilik, istihdam, ortak iş yapma ile kadın, genç girişimciliği ve sosyal girişimciliğin desteklenmesine öncelik verileceği hedefler arasında gösterilmektedir (Kalkınma Bakanlığı, 2013: s. 93).
- Ulusal İstihdam Strateji Belgesi (2014-2023): İşgücü piyasasının etkinliğini artırmak, nitelikli işgücü yetiştirerek bu işgücünün üretimde yer almasını sağlamak ve istihdam oranları ile iş gücü verimliliğini yükseltmek amacıyla hazırlanan stratejide girişimciliğin desteklenmesi özelinde; proje merkezli yenilikçilik ve girişimciliğin destekleneceği, girişimciliğe yönelik teşviklerin artırılacağı, kadın girişimciliğinin çağın gereklerine uygun olarak etkin bir şekilde destekleneceği ve yazılım sektörüne ilişkin girişim desteklerinin artırılacağı hedefleri yer almaktadır (ÇSGB, 2017).

Ülkenin büyüme ve kalkınma hedefleri arasında önemli bir yeri bulunan girişimciliğin desteklenmesi konusunda Türkiye'de ilk aklı gelen kurum KOSGEB'dir. KOSGEB, 2010 yılından günümüze yeni girişimcilerin desteklenmesi amacıyla KOSGEB Uygulamalı Girişimcilik Programı'nı yürütmektedir. Kapsamı ve uygulama alanı çok geniş olan bu program, başta İŞKUR olmak üzere STK'lar, ticaret ve sanayi odaları, belediyeler, üniversiteler gibi birçok kamu kurum ve kuruluşunca desteklenmekte ve ücretsiz eğitim faaliyetleri yürütülmektedir. Son dönemde ilgili program ve uygulamaları hakkında birçok araştırma yapılmış (Altuntaş, 2016; Uluköy, Demireli ve Kahya, 2013; Güner ve Korkmaz, 2016) ve başarısı tartışılır duruma gelmiştir. Bu çalışmada, KOSGEB kaynaklarından elde edilen istatistikler ile 2010-2015 yılları arasında KOSGEB girişimcilik eğitimleri ve program kapsamında kurulan işletmeler açısından bir analiz yapılarak programın başarısı özellikle sosyal girişimcilik açısından tartışılacaktır.

İlerleyen bölümlerde öncelikle literatür taraması yoluyla temel kavramlar vererek mevcut durum sunulacaktır. Ardından KOSGEB yeni girişimcilik desteği ile ilgili bilgiler ve değerlendirmeler aktarılacaktır. Son olarak da programın etkililiği tartişılarak öneriler getirilecektir.

1. LİTERATÜR TARAMASI

Girişimcilik ve girişimci kavramları, değişen dünyada yeni anlamlar kazanmaktadır. Tablo 1’de, geğmişten günümüze girişimcilik literatüründe yer alan başlıca tanımlar özetlenmektedir.

Tablo 1. Mevcut Girişimci Tanımlarının İncelenmesi

Tanım	Kaynak
Girişimci, bugün belirli fiyatlarla satın aldığını gelecekte [henüz] belirli olmayan fiyatlarla satan ve belirsizliği üstlenen kişidir.	(Cantillon, 1755/1931)
Girişimci proje geręekleřtiren (pro-jector; yenilik ve icatları vurgular)	(Defoe, 1887/2001)
Girişimci, piyasalardaki değişimleri önceden tahmin etmeye ve buna göre davranmaya çalışandır. Girişimci, pazar dinamiklerinin belirsizliğini üstlenir.	(Knight, 1921) (Knight 1942)
Girişimci rasyonel bürokratik bilginin kontrolünden gelen ayrıcalıkları sürdüren kişidir.	(Weber, 1947)
Girişimci, yeni bileşimler yoluyla pazarda değişimi geręekleřtiren yenilikçi kişidir. Bu yenilikler çeşitli şekillerde olabilir: <ul style="list-style-type: none"> • Yeni bir malın veya özelliğin pazara sokulması, • Yeni bir üretim metodunun tanıtılması, • Yeni bir pazarın açılması, • Yeni malzemeler veya parçaların temini için yeni bir kaynağın bulunması, • Herhangi bir sektörde yeni bir organizasyonun geręekleřtirilmesi. 	(Schumpeter, 1934)
Girişimci gelecekteki belirsiz koşullarla uğraşır. Başarı ya da başarısızlığı, belirsiz olaylara dair beklentilerinin doğruluğuna bağlıdır. Geleceği anlamada başarısız olması onu mahkûm eder.	(von Mises, 1949/1996)
Girişimci koordinatör ve arbitrajcıdır.	(Walras, 1954)
Girişim faaliyeti, ekonomik sistem içindeki fırsatların belirlenmesini içerir.	(Penrose, 1959/1980)
Girişimci, kâr fırsatlarını fark eder ve ona göre davranır, esasen arbitraj görevini yerine getirir.	(Kirzner, 1973)
Girişimcilik, var olan kaynaklara servet üreten yeni bir kapasite kazandırmayı içeren yenilik eylemidir.	(Drucker, 1985)
Girişimciliğin esas eylemi yeni giriştir. Yeni giriş, yeni ya da var olan pazarlara, yeni ya da mevcut mallar veya hizmetleri sunarak geręekleřtirilebilir. Yeni giriş, yeni bir girişim kurma eylemidir. Bu, mevcut bir firmanın yeni bir <i>start-up</i> ’ı veya kurumsal girişimcilik yoluyla olabilir.	(Lumpkin & Dess, 1996)

Girişimcilik alanı, fırsat kaynaklarının araştırılmasını; fırsatların keşfi, değerlendirilmesi ve kullanılması süreçlerini ve de onları keşfeden, değerlendiren ve kullanan kişileri içermektedir.	(Shane & Venkataraman, 2000)
Girişimcilik, bireylerin ve takımların, pazardaki fırsatlardan yararlanmak üzere benzersiz kaynakları bir araya getirerek varlık yarattıkları, bağlama bağımlı bir toplumsal süreçtir.	(Ireland, Hitt, & Sirmon, 2003)
Girişimcilik, yeni veya mevcut bir organizasyon içinde risk alma, yaratıcılık ve / veya yeniliği iyi bir yönetimle harmanlayarak ekonomik faaliyet yaratma ve geliştirme zihniyeti ve sürecidir.	(Commission of the European Communities, 2003)

Kaynak: Ahmad, N. ve Seymour, R.G. (2008). Defining Entrepreneurial Activity. Definitions Supporting Frameworks for Data Collection, OECD Statistics Working Papers 2008/01, OECD: Paris.

Girişimcilik sadece bir ekonomik değer değil aynı zamanda, toplumsal ve kültürel bir olgudur ve girişimci toplumsal yapıda da, değişimci/yenilikçi bir sürecin başlatıcısı durumundadır (Aytaç & İlhan, 2007). Girişimcilik kavramından ortaya çıkan sosyal girişimcilik ise, daha önce devlet tarafından yürütülen istihdam yaratma, sosyal refahın vatandaşlara ulaşımı gibi konuların 1980 sonrası devletin değişen misyonu ile birlikte artık hükümet destekli ya da hükümet dışı oluşumlar tarafından yürütülmesini ifade eder. Bu bağlamda girişimcilik kavramından farklılıklar arz eden bir olgudur. Sosyal girişimcilik kavramını ilk defa Bowen, “İş adamlarının sosyal sorumlulukları” isimli kitabında kullanmıştır (Aktan ve Börü, 2007: s. 3). Dolayısıyla sosyal girişimcilik, bir hukuki durumdan çok bir inisiyatife dayanmaktadır.

Sosyal girişimcilik, sosyal fayda elde etme ve sürdürme olanağı sağlayan yaşanabilir sosyo-ekonomik yapıların, ilişkilerin, kurumların, organizasyonların ve uygulamaların oluşturulmasıdır (Besler, 2010: s. 7). Austin, sosyal girişimciliği sadece özel sektöre ait bir olgu olarak almamış ve özel/ kamu sektörlerinde görülebilen, yenilikçi, sosyal değer oluşturma faaliyeti olarak tanımlamıştır (Austin 2006’dan aktaran: Güler, 2010).

Abu-Saifan (2012: s. 25),kâr odaklı girişimcilik ile sosyal girişimciliği farklılıkları ve ortaklıkları üzerinden tanımlayarak, sosyal girişimcilerin karakteristik özelliklerini ortaya koymaya çalışmıştır. Bu çerçevede kâr amaçlı girişimciler olarak tanımlayabileceğimiz geleneksel girişimciler başarı yönelimli, risk alan, örgütleyici, stratejik düşünen, değer yaratan, vurgun yapan kişiler olarak tanımlanırken; sosyal girişimcileri, kâr odaklı girişimcilerden ayıran özellikleri; misyon liderliği, duygusal amaçlı rasyonel eylem, değişim ajanı, fikir lideri, sosyal değer yaratıcı, sosyal yönelimli, yönetici, vizyoner, çok güvenilir kişi ya da kurumlar olmalarıdır.

Diğer yandan aralarındaki farklar kadar, girişimcilerle sosyal girişimcilerin ortak noktaları da dikkat çekicidir. Bu iki grubun ortak özellikleri yenilikçilik, adanmışlık, inisiyatif alma, liderlik, fırsat yönelimli olma, kararlılık ve bağlılıktır. Ancak gündelik hayatta kişi ya da kurumlar tarafından sürdürülen bir takım sosyal boyutlu işler sosyal girişimcilik olarak tanımlanmayarak sosyal sorumluluk adı verilen

özel bir alanda değerlendirilmektedir. Sosyal sorumluluk ile sosyal girişimciliğin arasındaki farklar bakımından KOSGEB desteklerinde de göz önünde tutulması gereken hususlar şöyle sıralanabilir:

Tablo 2. Sosyal Sorumluluk ve Sosyal Girişimcilik Arasındaki Farklar

Kurumsal Sosyal Sorumluluk	Kurumsal Sosyal Girişimcilik
Olumsuz etkileri en aza indirmek	Olumlu etkileri artırmak
Artan yenilik	Dönüşümcü yenilik
İşten ayrı	İşin parçası
Reaktif	Proaktif
Mevcut faaliyet / pazarlar	Yeni pazarlar keşfetmek
Sürdürülebilir tutumu harekete geçirmek	Girişimci DNA ve yenilikçiliği harekete geçirmek
Günün gereksinimlerini karşılamak	Geleceğin gereksinimlerini karşılamak

Kaynak: Günlü, E., (2015), Sosyal girişimcilik olgusunun kavramsal analizi ve turizmde sosyal girişimcilik, Sosyal ve Beğeri Bilimler Araştırmaları Dergisi, Güz, s 35, 23- 42

Görüleceği üzere sosyal sorumluluk bir olay ya da olgudan sonra ortaya çıkan hususlar üzerinden çeşitli tedbirler almak ya da yaşanan süreçleri düzeltmeye/geleştirmeye çalışmaktır. Sosyal girişimcilik ise bir olay ya da olguyu başlatmak üzere hareket etmektir ve dönüşüm, yenilik, proaktiflik gibi değerleri öncelemektedir. Girişimcilik için yenilik önemli bir değerdir ve Schumpeter'e göre yenilikçilik yeni bir ürün ortaya çıkarmak ya da mevcut bir üründe değişiklikler yapmak, bir endüstride bir yenilik süreci yaratmak; yeni bir pazar keşfetmek; hammadde ile beraber yeni arz kaynakları geliştirmek gibi boyutları kapsamaktadır (Popa vd., 2010).

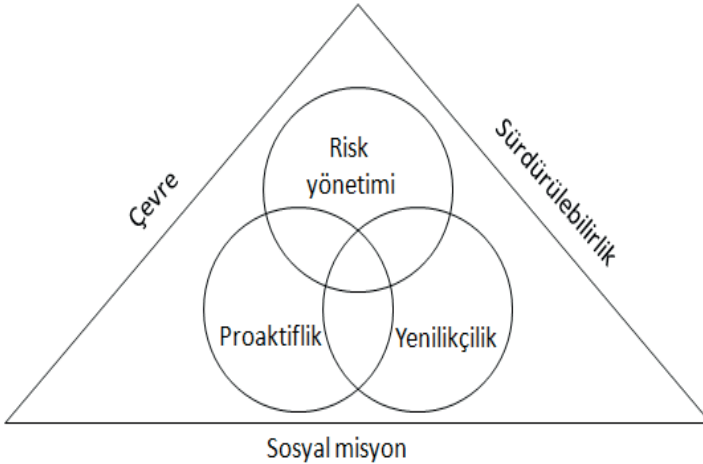
Ersen ve arkadaşlarına göre (2010: s. 7), sosyal girişimcilik ticari girişimlerde de olduğu gibi sorun ve fırsatları fark etme, doğru değerlendirme, risk alma ve yenilikçi yollarla çözümler üretmeyi beraberinde getirmektedir. Ancak sosyal girişimciler ticari girişimcilerin aksine kâr maksimizasyonu için değil, toplumsal sorunların çözümleri için çaba sarf etmektedirler. Yani sosyal girişimci için toplumsal değer ekonomik koşullardan daha fazla önem arz etmektedir.

Sosyal girişimcilikte risk alma, tartışılması gereken bir husustur. Tracey ve arkadaşları da (2007: s. 331) risk alma hususundaki bu ayrıma dikkat çekmektedir. Bir kişinin girişimci olmaya karar vermesindeki en önemli olgu, "risk" unsuru olarak kabul edilmekte ve riskin olmadığı varsayıldığında herkesin girişimci olabileceği düşünölmektedir (Esen, 2017: s.60). Sosyal girişimcilikte ise içerik ve sonuç olarak alınan risk, kâr amaçlı girişimcilikte olduğu gibi değildir. Kâr amaçlı girişimcilikte girişimcinin aldığı riskin gerçekteşmesi durumunda ortaya koyduğu sermayenin azalmasından iflasa kadar gidebilecek oldukça ciddi ve maddi kayıplara karşılıklı gelen önemli bir takım sorunlar yaşamaktadır. Oysa bilindiği üzere özellikle sosyal girişimcilik, kamu faaliyetlerinin de katılması neticesinde neyin riske edildiği oldukça muğlaktır ve bu durum yukarıda çizilen girişimcilik çerçevesi ile tezatlık göstermektedir. Örneğin KOSGEB'in sürdürdüğü faaliyetler bir sosyal girişimcilik

faaliyettir ancak ortaya çıkarttığı değer bakımından başarısız olunması durumunda kamu kaynaklarının boşa kullanılmasına bağlı bir itibar kaybından başka kaybedecek fazla bir şeyi yoktur. Özellikle mali açıdan KOSGEB'in başarısızlık nedeniyle sonlandırılması ya da kapatılması gibi bir hususun gündeme gelme olasılığı zayıftır. Özel sektör tarafından yürütülen kâr amaçlı işletme tipinde olduğu gibi, girişimcinin aldığı risk bir anlamda piyasadaki kendi varlığıdır. Devlet desteği ile gerçekleştirilen sosyal girişimcilikte ise riskin gerçekleşmesi durumunda kaybedilebilecek en yüksek potansiyelli şey, itibardır.

Sosyal girişimcilik yaklaşımı için en çok kullanılan örnek ise balık vermenin bir hayırseverlik, balık tutmayı öğretmenin güçlendirme ve balıkçılık sektöründe endüstriyel köklü değişim yaratmanın ise sosyal girişim yaklaşımı olduğudur (Biçerli, 2010: s. 59). Bu yönüyle sosyal girişimcilik, koruma, sosyal içermeye, istihdam politikalarının geliştirilmesi, eğitim, sağlık, bilgi ve iletişim, hareketlilik, güvenlik, adalet ve kültür gibi konuları kapsamaktadır.

Weerawardena ve Sullivan-Mort (2006) geliştirdikleri sosyal girişimcilik modelinde sosyal değer yaratmayı risk yönetimi proaktiflik ve yenilikçilik arasındaki etkileşimin bir ürünü olarak kavramsallaştırırken, bunun çevresel koşullar, sürdürülebilirlik ve sosyal misyon bağlamında gerçekleştiğini ifade etmişlerdir.

Şekil 1. Sınırlı çok boyutlu sosyal girişimcilik modeli

Kaynak: Weerawardena, J., & Sullivan- Mort, G. (2006). Investigating social entrepreneurship: a multi-dimensional model. *Journal of World Business*, 41(1), 21-35.

Özdemir'e göre (2010) sosyal girişimcilik, ülkelerin ekonomik kalkınmasına yardımcı olmaktadır. Öyle ki, kalkınma kavramı, üç aktivite grubu içinde yer alır ve bunlardan ilki temel ihtiyaçların karşılanmasıdır. İkinci aktivite sosyal ve ekonomik kalkınma için ortak davranışların geliştirilmesi ve son olarak da gelecek nesillerin ihtiyaçlarının bugünden belirlenmesi üzerinden gerçekleşir. Bu anlamda KOSGEB'in ikinci ve üçüncü aktivite yani sosyal girişimcilik alanında faaliyet gösterdiği söylenebilir.

2. KOSGEB'DE YENİ GİRİŐİMÇİLİK DESTEğİ

Girişimciliğin doğuştan gelen bazı özelliklerle ortaya çıktığı, bireyin çevresinin etkisiyle geliştiği ya da ihtiyaçtan doğduğunu savunan farklı görüşler vardır. Bununla birlikte literatürde insanın doğuştan girişimci olmadığı, içinde olan potansiyelin çevresel, kültürel, sosyolojik, politik ve ekonomik birçok koşuldan etkilendiği görüşü ağırlık kazanmıştır. İyi bir girişimci olmak için ise iyi bir eğitim almak gerekir (Bozkurt, 2011, s. 1).

KOSGEB, yeni girişimcilere vereceği hibe desteğini uygulamalı girişimcilik eğitimi sertifikasına sahip olan kişilere vermektedir. Uygulamalı girişimcilik eğitimi başta 72 saat olarak uygulanmaktayken, 2008 yılından sonra 60 saate, 2016 yılından sonra ise 32 saate indirilmiştir. Uygulamalı girişimcilik eğitimleri, KOSGEB tarafından direkt düzenlenebildiği gibi, KOSGEB'le protokol yaparak başta İŞKUR olmak üzere birçok kamu kurum ve kuruluşu, kalkınma ajansları, belediyeler ve ticaret odaları aracılığıyla da ücretsiz olarak düzenlenmektedir. KOSGEB uygulamalı girişimcilik eğitimi sonucu bir sınav yapılmamakta, eğitimlerin %80'ine katılım sağlamış olan kişiler sertifika almaya hak kazanmaktadır. Ayrıca alınan sertifikanın geçerlilik süresinde bir sınır bulunmamaktadır (KOSGEB, 2017).

KOSGEB girişimcilik eğitimleri çoğunlukla girişimcilik dersi veren akademisyenler tarafından verilmektedir. Alanında gerekli eğitimleri almış ve belirlenmiş kriterler sonucunda 70 puan ve üzeri alan kişiler KOSGEB tarafından eğitmen olarak seçilmektedirler. Eğitimci olmak için gerekli şartlar incelendiğinde girişimcilik uygulama alanına yönelik bir tecrübeye ilişkin puan ya da kriter bulunmamaktadır.

KOSGEB tarafından sağlanan destekler Tablo 3'te miktarları ve diğer özellikleri ile ele alınarak iki kategoriye ayrılmaktadır. Bunlardan ilki geri ödemesiz olan; işletme kuruluş desteği, kuruluş dönemi makine, teçhizat, ofis donanım ve yazılım desteği ile işletme desteğidir. İkinci destek ise faizsiz olarak 8 eşit taksitle geri ödemesiz olan sabit yatırım desteğidir.

Tablo 3. KOSGEB Yeni Girişimci Desteği Unsurları

Destek Unsuru		Üst Limit (TL)	Destek Oranı (%)	
			(1. ve 2. Bölge)	(3, 4, 5, 6. Bölge)
İşletme Kuruluş Desteği	Geri Ödemesiz	2.000	-	
Kuruluş Dönemi Makine, Teçhizat, Ofis Donanım ve Yazılım Desteği		18.000	60	70
İşletme Giderleri Desteği		30.000	Kadın Girişimci, Gazi Birinci derecede şehit yakını ve Engelli Girişimciye %80 uygulanır.	Kadın Girişimci, Gazi Birinci derecede şehit yakını ve Engelli Girişimciye %90 uygulanır.
Gerİ Ödemesiz Destekler Toplamı	50.000			
Sabit Yatırım Desteği	Geri Ödemeli	100.000		

Kaynak: KOSGEB (2017). Girişimcilik Destek Programı, <http://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/de-tay/1231/girisimcilik-destek-programi>, Erişim: 11.09.2017.

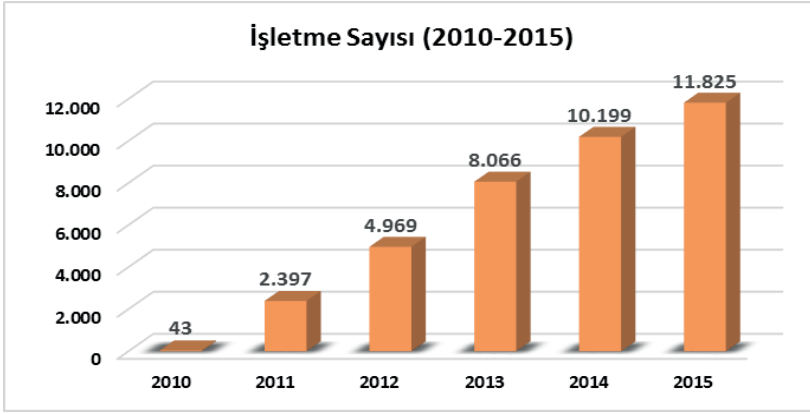
KOSGEB, kadın girişimcilere, gazilere, birinci derecede şehit yakını olanlara ve engelli girişimcilere ayrıca % 20 destek vermektedir. Sayılan bu istisnalar dışında, birinci ya da ikinci bölgede bir işletme kurarak KOSGEB'in geri ödemesiz desteğinin tamamından yararlanmak isteyen bir girişimcinin 50.000 TL karşılığında KDV hariç en az 20.000 TL de öz sermayeye sahip olması gerekmektedir. İşini kuran girişimciler, işletme için gerekli duydukları makine, ekipman vb. giderler için 30 ay vadeli 100.000 TL geri ödemeli sabit yatırım desteğine de başvurabilmektedir (KOSGEB, 2017).

3. KOSGEB GİRİŞİMCİLİK DESTEKLERİ (2010-2015 YILI) ANALİZİ

Çalışmanın bu bölümünde, KOSGEB veri tabanından talep edilerek elde edilen, 2010-2015 yılları arasında KOSGEB tarafından yürütülen uygulamalı girişimcilik programının verileri incelenerek, sonuçları analiz edilmiştir.

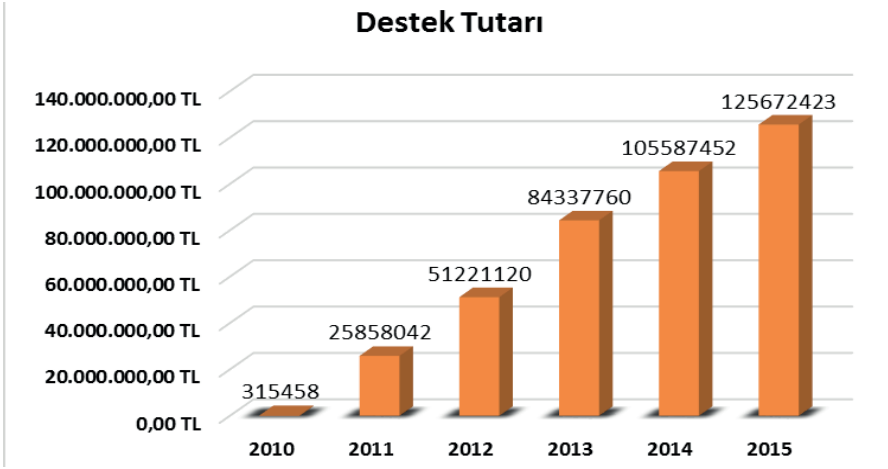
Program kapsamında 2010-2015 yılları arasında toplam 23.263 işletme 37.499 kez desteklenmiştir. Program kapsamında 2010 yılında 43 işletme destek almış, bu rakam 2015 yılında 11.825 işletmeye çıkmıştır.

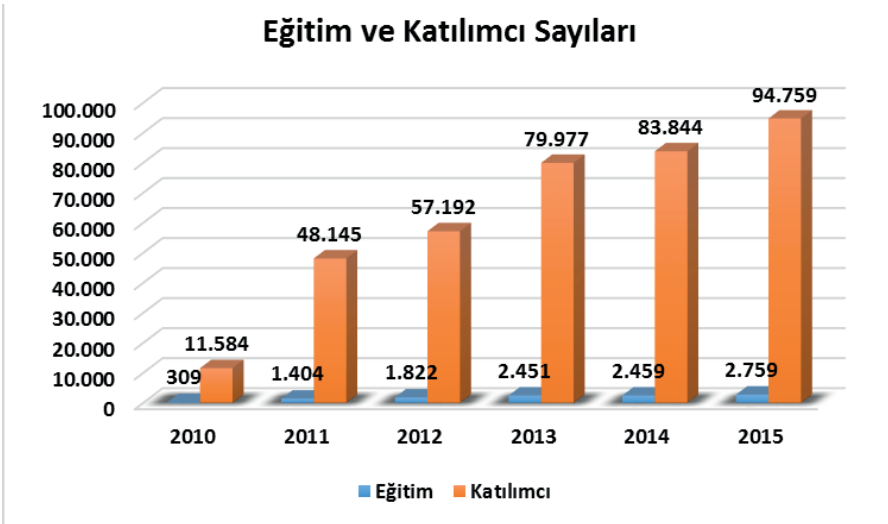
Grafik 1. 2010-2015 yılları arasında KOSGEB yeni girişimci desteğinden yararlanan işletme sayısı

2010 yılında destek alan 43 işletme toplamda 315.458 TL destek almış, işletme başına 2010 yılında ortalama 7.336 TL destek verilmiştir. 2011 yılında destek alan 2.397 işletme toplamda 25.858.042 TL destek almış, işletme başına 2012 yılından ortalama 10.788 TL destek verilmiştir. 2012 yılında destek alan 4.969 işletme toplamda 51.221.120 TL destek almış, işletme başına 2012 yılında ortalama 10.308 TL destek verilmiştir. 2013 yılında destek alan 8.066 işletme toplamda 84.337.760 TL destek almış, işletme başına 2013 yılında ortalama 10.455 TL destek verilmiştir. 2014 yılında destek alan 10.199 işletme toplamda 105.587.452 TL destek almış, işletme başına 2014 yılında ortalama 10.353 TL destek verilmiştir. 2015 yılında ise destek alan 11.825 işletme toplamda 125.672.423 TL destek almış, işletme başına 2015 yılında ortalama 10.628 TL destek verilmiştir. 2010-2015 yılları arasında toplam 37.499 işletmeye (bazı işletmeler birden fazla destek almıştır) 392.992.255 TL destek sağlanmıştır. İşletme başına ise ortalama yılda 10.480 TL destek sağlanmıştır. Toplam işletme açısından bakıldığında ise 23.263 işletme başına 16.893 TL destek verilmiştir. Bu desteğin içerisinde hem geri ödemesiz hibe desteği hem de geri ödemesiz sabit yatırım desteği bulunmaktadır. Toplam destek miktarının 2016 yılında kadar 130.000 TL (2016 yılında yapılan revizyon ile toplam destek miktarı 150.000 TL'ye çıkarılmıştır) olduğu dūřünölürse işletme başına toplam desteğin %13'lük bir oranda gerçekleştiği görülmektedir.

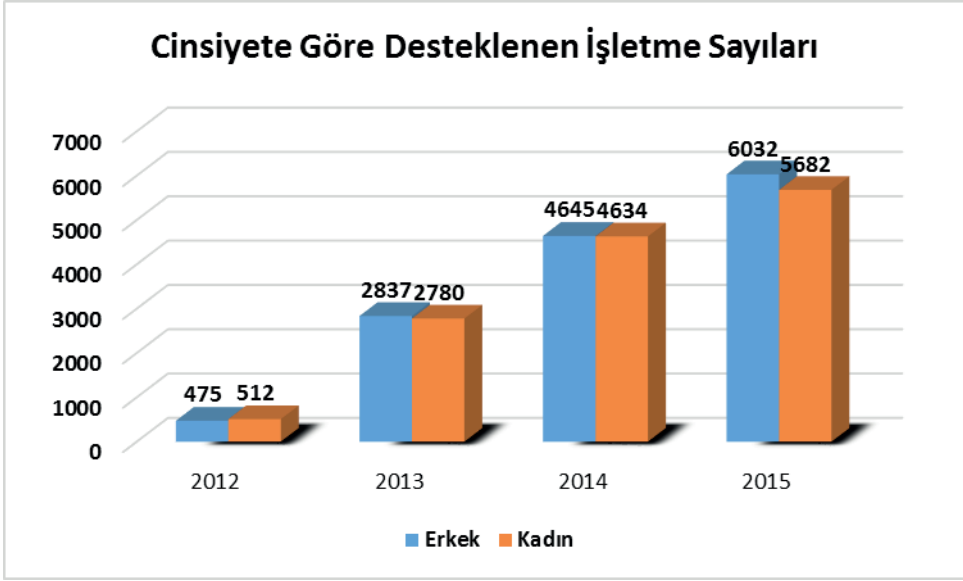
Grafik 2. 2010-2015 yılları arasında KOSGEB yeni girişimci toplam destek tutarları

KOSGEB tarafından 2010-2015 yılları arasında toplam 11.204 eğitim düzenlenerek bu eğitimler sonucu 375.501 kişi sertifika almaya hak kazanmıştır. Eğitim başına ortalama 34 kişiye sertifika verilmiştir. 2010 yılında 309 eğitime 11.584 kişi, 2011 yılında 1.404 eğitime 48.145 kişi, 2012 yılında 1.822 eğitime 57.192 kişi, 2013 yılında 2.451 eğitime 79.977 kişi, 2014 yılında 2.459 eğitime 83.844 kişi ve 2015 yılında 2.759 eğitime 94.759 kişi katılarak sertifika almıştır. Veriler incelendiğinde, 2010-2015 yılları arasında eğitim alan 375.501 kişinin yalnızca 23.263'ünün işletme kurarak KOSGEB'den destek alabildiği ortaya çıkmakta olup sertifika alanların yalnızca % 6'sı destek alabilmiştir.

Grafik 3. 2010-2015 yılları arasında KOSGEB yeni girişimci eğitim sayısı ve eğitime katılan sayısı

KOSGEB’den talep edilmesine rağmen cinsiyet dışında, yaş, eğitim durumu vb. verilere ulaşılamamıştır. Cinsiyete göre işletme sayıları ise yalnızca 2012-2015 yıllarına ilişkin olarak ortaya konmuştur. Toplamda 17.938 kişinin destek aldığı döneme ilişkin erkek ve kadın işletme sahipleri sayıları aldıkları desteklerin yıllık durumuna göre verildiği için toplamda 27.567 olarak belirtilmiştir. Bu açıdan baktığımızda desteklerin %52’si erkekler tarafından alınmışken %42’si kadınlar tarafından alınmıştır.

Grafik 4. 2010-2015 yılları arasında KOSGEB yeni girişimci desteğinden yararlananların cinsiyete göre dağılımları

KOSGEB Yeni Girişimcilik Desteğinden yararlanan firmalar sektörel olarak incelendiğinde toplam 23.263 işletme içerisinde yaklaşık %30’luk paya sahip olarak ilk sırada 6.926 işletme ile “Toptan ve Perakende Ticaret ve Motorlu Kara Taşıtlarının ve Motosikletlerin Tamiri” alanında hizmet verildiği, bunu %27’lik paya sahip “İmalat” sektörünün takip ettiği görülmektedir. %13’lk paya sahip olan “Konaklama ve Yiyecek Hizmetleri”nde 3.059 işletme, %11 ile “Diğer Hizmet Faaliyetleri”nde bulunan 2.509 işletme bulunmaktadır. Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetlerde ise 2.058 işletme toplam içerisinde %9’luk bir paya sahiptir.

Tablo 4: 2010-2015 yılları arasında KOSGEB yeni girişimci desteğinden yararlanan işletmelerin sektörlere göre dağılımı

Sektörler	Sayı	%
Bilgi ve iletişim	589	2,5
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	32	0,1
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	734	3,2
İmalat	6.326	27,2
İnşaat	877	3,8
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	3.059	13,1
Kültür, sanat, eğlence, dinlenme ve spor	1	0,0
Madencilik ve taş ocaklığı	18	0,1
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetleri	2.058	8,8
Su temini, kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faal.	32	0,1
Toptan ve perakende ticaret, motorlu kara taşıtların onaar.	6.926	29,8
Ulaştırma ve depolama	102	0,4
Diğer hizmet faaliyetleri	2.509	10,8
Toplam	23.263	100

Sonuç

Girişimciliğin başarılı olabilmesi ve sürdürülebilir bir işletmenin kurulabilmesi birçok faktöre bağlıdır. İşletmelerin ayakta duramamasının sebeplerinin başında iyi yapılmamış fizibilite planları, iş planları ve beklenen finansman kaynaklarına ilişkin gerçekleşme oranlarındaki aksaklıklar ya da gecikmeler gelmektedir. Yukarıdaki verilere dayanarak KOSGEB destekleri incelendiğinde aşağıdaki sonuçlara ulaşılabilmektedir:

- Açıklanan geri ödemesiz destek ve geri ödemeli destek toplamının 2015 yılına kadar 130.000 TL olmasına rağmen veriler incelendiğinde bu destek miktarının 16.893 TL olarak ve toplam miktara oranının ise %13'ü olarak gerçekleştiği görülmektedir. İlan edilen ile gerçekleşen rakamlar karşılaştırıldığında programın destek miktarı bağlamında hedefe ulaşmada başarısız olduğu söylenebilir.
- 2010-2015 yılları arasında 11.204 eğitim düzenlenmiş bu eğitimler sonucu 375.501 kişi sertifika olarak KOSGEB destekli bir işletme açmaya hak kazanmıştır. Aynı yıllara ait verilere göre toplam 23.263 işletme KOSGEB'den destek olarak kurulmuştur. Toplam sertifikalı sayısına oranla girişimcilerin yalnızca %6'sının işletme kurmak için destek aldığı geri kalan %94'ün ise işletme kurmadığı ya da kuramadığı görülmektedir. Açılan bu işletmelerin ne kadarının kapandığı, iflas ettiği veya devir olduğuna ilişkin de KOSGEB'de henüz bir geri bildirim verisi bulunmamaktadır. Programın bu yönüyle de başarısız olduğu söylenebilir. Verilerin demografik olarak da etkin bir şekilde değerlendirilebilmesi için farklı parametrelere ihtiyaç bulunmakla birlikte, yalnızca cinsiyet verisi kısıtlı bir zaman aralığı açısından elde edilmiştir.

yönünden kamu kaynağı kullanıldığı için etkin bir şekilde denetlenmesi gerekmektedir.

- Eğitimleri tamamlamış girişimcilerin KOSGEB desteklerine başvuru yaptıklarında en zorlandıkları konularından birisi de iş planlarının yazılması aşaması olmaktadır. Bu nedenle sınava bile tabi olunmadan hak edilen sertifikaların en azından bir iş planı örneğinin tamamlanması şartına bağlanması gerekmektedir. KOSGEB, iş planı örnekleri uygun bulunan kişilere sertifika verdiği taktirde girişimci, işin başında en çok zorlandığı aşamayı eğitim sayesinde geçmiş olacaktır.
- KOSGEB girişimcilik programlarında öncelik tanınan gruplardan olması nedeniyle kadın girişimciler için de düzenlemelere ihtiyaç vardır. Türkiye’de kadın çalışanların yaklaşık yarısını oluşturan hizmet sektörü (%49,9) ile üçte birini oluşturan tarım sektörü (%32,9) kadınlar açısından istihdam yaratan en önemli iki sektör konumundadır (TÜİK, 2017). Tarımda ve hizmet sektöründe çalışan kadınların yeni fırsatlara duydukları ihtiyaç göz önünde bulundurularak girişimciliği destekleme programları ve eğitimlerinde mikro kredi kullanımı, üretim ve hizmetlerde etkililik sağlama (Vıdıç vd., 2016) ve bu alanlarda yenilik yapma gibi konularda bilgi ve beceri düzeylerinin artırılması amaçlanmalı ve içerikler bu yönde tasarlanmalıdır.
- KOSGEB desteklediği girişimcilerin durumu hakkında bir izleme sistemi kurulmalı ve geri bildirim olarak henüz emekleme aşamasında olan girişimcilere sürekli destek vermelidir. Bu amaçla girişimcilere birer koç ataması yapmalı ve bu koçların finans ve yönetim alanları başta olmak her zaman işletmelere danışmanlık hizmeti vermeleri sağlanmalıdır. Girişimci bu şekilde kendini yalnız hissetmeyecek, zorluklarla karşılaştığında KOSGEB tarafından kendisine atanan bu koçtan destek alabilecektir.
- Hızla artan rekabet koşullarında dünya ile yarışacak girişimcileri desteklemek için verilen destek miktarları çok azdır. Bu destek miktarlarının azlığının yanında, hak edilen hibe destekleri de KOSGEB tarafından çok geç yatırılmaktadır. Ayrıca ilan edilen destekle, gerçekleşen destekler arasında büyük farklar vardır. Girişimcilere verilen desteklerin hem daha çok, hem de daha hızlı ve etkin verilmesi gerekmektedir.
- Engelli bireylerde girişimciliğin yaygınlaştırılması için bu bireylerin dezavantajlarının göz önünde tutulduğu bir programın düzenlenmesine ve destek oranlarının bu anlamda yeniden gözden geçirilmesine ihtiyaç vardır.
- Son olarak, sosyal girişimciliğin yenilik boyutunun öneminden yola çıkarak, KOSGEB girişimcilik eğitimlerinde içeriğin yenilikçilik, yaratıcılık ve yeni pazarlar bulma konularında genişletilmesi ve güncellenmesi programların etkinliğini artırmada fayda sağlayacaktır.

Kaynakça

- Abu-Saifan, S. (2012). *Social entrepreneurship: definition and boundaries*. Technology Innovation Management Review, 2(2).
- Ahmad, N. ve Seymour, R.G. (2008). *Defining entrepreneurial activity*. Definitions Supporting Frameworks for Data Collection, OECD Statistics Working Papers 2008/01, OECD: Paris.
- Aktan, C.C. ve Börü, D. (2007). *Kurumsal sosyal sorumluluk: şletmeler ve sosyal sorumluluk*. Can Aktan (Ed.). Kurumsal Sosyal Sorumluluk içinde (s. 11-36). İstanbul: İgiad.
- Altuntaş, H.T. (2016). *Girişimcilik destek programlarının aktif istihdam politikası üzerindeki etkinliği: KOSGEB yeni girişimcilik programı örneği ve tr21 analizi*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Namık Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aytaç, Ö., ve İlhan, S. (2007). *Girişimcilik ve girişimci kültür: sosyolojik bir perspektif*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (18), 101-120.
- Austin, J. E. (2006). *Three avenues for social entrepreneurship research*. J. Mair, J. Robinson ve K. Hockerts (Ed.). Social entrepreneurship içinde: 22-33. New York: Palgrave Macmillan.
- Besler, S. (2010). *Sosyal girişimcilik*. Senem Besler (Ed.), Sosyal Girişimcilik içinde, (s. 3-28). İstanbul: Beta.
- Biçerli, K. (2010). *Sosyal girişimcilik ve istihdam*. Senem Besler (Ed.), Sosyal Girişimcilik içinde, (s. 84- 85). İstanbul: Beta.
- Bozkurt, Ç., Ö., (2011). *Dünyada ve Türkiye’de girişimcilik eğitimi: başarılı girişimciler ve öğretim üyelerinden öneriler*. Ankara: Detay.
- ÇSGB, (2017). *Ulusal istihdam stratejisi 2014-2023*, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Çalışma Genel Müdürlüğü, Ekim 2017, Ankara.
- Güler, B. K.(2010). *Sosyal Girişimcilik*, Ankara: Efil.
- Güner, H., Korkmaz, A., (2016). *KOSGEB uygulamalı girişimcilik eğitimi-girişimcilik ilişkisi: eğitim alıp iş kurmayanlar üzerine bir araştırma*, İş ve Hayat Dergisi, (4), 155-182.
- Günlü, E., (2015), *Sosyal girişimcilik olgusunun kavramsal analizi ve turizmde sosyal girişimcilik*, Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Dergisi, Güz, s 35, 23- 42
- Ersen, T., B., Kaya D., Meydanoğlu, Z. (2010). *Sosyal girişimler ve Türkiye (İhtiyaç Analizi Raporu)*, İstanbul: TÜSEV.
- Esen, ř. (2017), *Atatürk döneminde girişimcilik ve Türklerde girişimcilik kültürü*, Türk Dünyası Stratejik Araştırmalar Kongresi Bildiri Kitabı, 2-5 Kasım 2017, Antalya, s: 60-66.
- İslamoğlu, E., Namal, M.K., ve Köleoğlu, Y., (2014). *Bir aktif istihdam politikası aracı olarak girişimcilik programlarının etkinliği: KOSGEB yeni girişimcilik destek programı örneği*, Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 5 (8), 25-44.
- Kalkınma Bakanlığı, (2013). *Onuncu kalkınma planı*, 2014-2018, Ankara.
- KOSGEB (2017). *Girişimcilik Destek Programı*, [http://www.kosgeb.gov.tr /site/tr/genel/detay/1231/girisimcilik-destek-programi](http://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/detay/1231/girisimcilik-destek-programi), Erişim: 11.09.2017.
- Özdemir, B. K., (2010), *Sosyal girişimcilik ve sürdürülebilir kalkınma*, Senem Besler (Ed.), Sosyal Girişimcilik içinde, (s. 94-116). İstanbul: Beta.
- Uluköy, M. Demireli, C., Kahya, V. (2013), *KOSGEB girişimcilik eğitimi kurslarına katılan katılımcıların girişimcilik profiline yönelik bir alan araştırması*, Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi, (8:2), s:79-96.

- Popa, I. L., Preda, G., & Boldea, M. (2010). *A theoretical approach of the concept of innovation*. Managerial Challenges of the Contemporary Society, (1), 151-156.
- TÜİK, (2017), *Türkiye İstatistik Kurumu basın odası haberleri*, (http://www.tuik.gov.tr/basinOdasi/haberler/2015_25_20150505.pdf), Erişim: 29.12.2017.
- Tracey, P., Phillips, N., ve Haugh, H., (2007). *Beyond philanthropy: community enterprise as a basis for corporate citizenship*, Journal of Business Ethics, (58) 4 , 327-344.
- Vıdıç, F., Yeşil, Y., Çalış, A. S. Arpat, B. (2016). *Analyzing and comparing the properties' of women entrepreneurship in Slovenia and Turkey*, Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, 4 (32), 352-371.
- Weerawardena, J., & Sullivan- Mort, G. (2006). *Investigating social entrepreneurship: a multidimensional model*. Journal of World Business, 41(1), 21–35.

Extended Abstract

The latest unemployment statistics demonstrate that the number of unemployed in Turkey has reached 3.5 million. These are especially young unemployed people between the ages of 15 and 24, and these unemployed, listed in the group of seeking for job for the first time, are looking for solutions that will bring them to the job market. Although policies implemented in the fight against unemployment vary by structural status of each country, the policies implemented in general are passive and active employment policies. Active employment policies aimed at overcoming the issue of unemployment have been on the agenda in Turkey for many years in different forms. One of the active employment policies is to create an entrepreneurship culture and promote entrepreneurship. It is KOSGEB (Small and Medium-Sized Enterprises Development and Support Administration) that comes to mind first in Turkey about the entrepreneurship supports.

KOSGEB was founded in 1990 under the Ministry of Science, Industry and Technology to increase the share and efficiency of, and strengthen the competitive strengths and levels of, small and medium-sized enterprises in meeting the country's economic and social needs and to achieve integration in the industry. When the duties of KOSGEB are examined, it can be said that it carries out support programs about everything that an entrepreneur needs from initial establishment to growth and development, from turning towards to export to institutionalization, from advertising support to exhibition attendance support for SMEs in Turkey. The "Entrepreneurship Support Program" has been maintained by KOSGEB since 2010. The objective of the KOSGEB Entrepreneurship Support Program is determined briefly as "to support, make widespread entrepreneurship, the fundamental factor to resolve problems related to economic development and employment, and to establish successful and sustainable enterprises and make widespread the concept of entrepreneurial culture".

The KOSGEB Entrepreneurship Program consists of the elements of applied entrepreneurship training, new entrepreneur support, business development centre (İŞGEM) support and business plan award support. On the other hand, KOSGEB has been the first place of application in recent years for those who want to become

an entrepreneur with the support of many public institutions and organizations and NGO's. KOSGEB's applied entrepreneurship training are provided free of charge and entrepreneurs who are willing to establish a business and entitled to receive a certificate after the training can be given grants and interest-free loan support at different rates depending on the region by KOSGEB. Although supports provided upon the acceptance of business plans prepared by entrepreneurs are given at different rates considering the development levels of the regions, a positive support is provided to women, relatives of martyrs and veterans and disabled in terms of the rates.

KOSGEB has set many different strategies and targets for the purpose of development, dissemination and sustainability of entrepreneurship. Examination of these strategies and targets indicates that the objective thereof is to increase the survival rate of the enterprises established through entrepreneurship supports, as well as the number of candidate entrepreneurs who have received training. To date, more than 350.000 people have completed the applied entrepreneurship training and have become entitled to receive certificate under the program implemented by KOSGEB. This study examines the data for the six-year period of the program launched in 2010 in order to determine to what extent people qualified to benefit from the financial supports, provided as repayable and non-repayable supports, utilized the program and their rates of utilization. While data from KOSGEB provided information on training provided, the number of entrepreneurs who received certificate, the number of entrepreneurs who benefited from the supports and budgets they received, no information could be obtained on the number of businesses that have survived and have become successful after benefiting from the supports.

The success of entrepreneurship and the establishment of a sustainable business depends on many factors. Imperfect and incomplete feasibility plans, business plans and problems or delays in the realization rates for expected sources of funding can be listed as the main reasons for businesses in failing to survive.

It was concluded as a result of the evaluation performed after the examination that these supports could not be effectively used for the purpose of the program and that solution proposals for conducting a more efficient program were submitted. These proposals can be summarized as follows:

There is a need to change KOSGEB's trainer criteria. It must be ensured that the entrepreneurship training should be provided by more qualified and experienced people in academic terms. Moreover, it would be more appropriate that the training is provided by people with different experiences in different fields, rather than just by one person from beginning to end.

One of the issues that the entrepreneurs, who have completed the training, have difficulty in when they apply to KOSGEB for supports is the phase of writing of their business plans. For this reason, entrepreneurs must be required to prepare and complete a business plan sample for the certificates they receive without being subject to even an exam. Thus, such business plans will allow entrepreneurs to pass the phase they have difficulty the most in the beginning when persons deemed qualified are given certificates by KOSGEB.

The amount of support provided to support entrepreneurs that will compete with entrepreneurs around the world under the rapidly increasing competition conditions is very scarce. In addition to the scarcity of these support amounts, grant supports earned are deposited by KOSGEB very late. Furthermore, there are big differences between supports announced and supports actually deposited. Supports provided to entrepreneurs must be made available and deposited both more quickly and effectively.

To conclude, based on the importance of the innovation dimension of social entrepreneurship, enhancing and updating the contents of KOSGEB training in terms of innovation, creativity and finding new markets will help in increasing the effectiveness of the programs.